

Chrystus w Starym Testamencie

Błędne wierzenia i zakładane z góry rzeczy są zamkiem w drzwiach ludzkiego umysłu. Sprawdzały się one bardzo dobrze w trzymaniu nas z dala od prawdy. W przeszłości system wierzeń większości ludzi przechodził na nich od rodziców. Mnóstwo pokoleń wytrwale trzymało się swych odziedziczonych wierzeń, twierdząc z przekonaniem, że jest to odziedziczona prawda. Jednak w większości przypadków pochodzenie tych wierzeń nie było oparte na faktach, lecz raczej na przesadach i pogłoskach.

Niestety jest to podwójnie prawdziwe w przypadku przekonań religijnych. Większość, którzy uznają się za chrześcijan, nie przestudiowało Bożego Słowa, by udowodnić lub obalić swoje przekonania, tak jak nakazuje i spodziewa się tego Bóg (1 Tes 5:21; Dz. Ap. 17:11). Zamiast na Biblii, wielu polegało na swych księżach, pastorach, nauczycielach w wyjaśnianiu im Boga i Jego oczekiwań wobec nich. Niektórzy z tych, którzy sami zagłębili jednak do Biblii, szukało tak zwanych „wersetów dowodzących/potwierdzających”, które wydawały się potwierdzać ich pierwotne wierzenia. Te „wersety dowodzące”, z reguły wrywane z kontekstu, były w poważaniu, kosztem reszty Biblii. Każdy fragment Pisma, który wydawał się być sprzeczny z ich wierzeniami był ignorowany lub usprawiedliwiane.

Szatan, diabeł wykorzystał tą rozpowszechnioną ludzką ułomność, by zwieść praktycznie cały świat, jeśli chodzi o jeden, centralny temat całej Biblii, o przepowiedanego Mesjasza. Tożsamość i dzieła tego, któremu została dana cała władza w niebiosach i na ziemi (Mat 28:18; 1 Kor 15:27), pozostaje tajemnicą dla większości świata. Jednakże Biblia wyjawia nam, kim jest ta osoba i co czyni, by wykonać Boży plan dla ludzkości. W tym rozważaniu spojrzymy na to, co mówi Boże Słowo na temat mesjasza, zanim zrodził się z Marii.

Wielu wierzy, że to Bóg Ojciec był tym, który osobiście działał ze starożytnym Izraelem, ukazując się i rozmawiając z patriarchami i z Mojżeszem. Jednakże Biblia wyraźnie i stanowczo zaprzecza takiemu wierzeniu:

Jan 1:18

Boga nikt nigdy nie widział; jednorodzony Bóg, który jest w łonie Ojca, On (Go) objawił. (PD)

Jan 5:37

A sam Ojciec, który mnie posłał, wydał o mnie świadectwo. Ani głosu jego nigdy nie słyszeliście, ani postaci jego nie widzieliście. (BW)

Jan 6:46

Nie oznacza to, że ktoś widział Ojca. Tylko Ten, kto przyszedł od Boga, widział Ojca. (BWP)

1 Tym 6:14-16

... aż do przyjścia Pana naszego Jezusa Chrystusa, które we właściwym czasie objawi błogosławiony i jedyny władca, Król królów, Pan panów, jedyny, który ma nieśmiertelność, który mieszka w światłości niedostępnej, **którego nikt z ludzi nie widział i widzieć nie może**; jemu niech będzie cześć i moc wieczna. Amen. (BW)

1 Jan 4:12

Boga nikt nigdy nie widział; ale jeśli miłujemy jedni drugich Bóg w nas mieszka i Jego miłość jest w nas doskonała. (NBG)

Jak widzicie, Nowy Testament mówi to bardzo wyraźnie, że Ojca nie widział **nigdy** żaden z ludzi. Kim więc był ten nazywany „Bogiem” (heb. *Elohim*) lub „Panem” (heb. *Jahwe*), który pokazał się i rozmawiał z Noem, Abrahamem, Mojżeszem i innymi w Starym Testamencie? Informacje, jakie tu zbadamy, wyraźnie wskazują, że był to ten, który przyszedł później w ciele jako Jaszua z Nazaretu!

Rozpocznijmy od spojrzenia na generalnie niedoceniane dowody starożytnych aramejskich tłumaczeń Pism Hebrajskich, na tak zwane Targumy. **Międzynarodowa Encyklopedia Biblijna (ISBE)** daje nam nieco światła na to, czym Targumy są i skąd pochodzą:

Najbardziej elementarnym znaczeniem słowa *targum* jest „tłumaczenie” lub „interpretacja”... W późniejszych czasach określenie *targum* zostało przypisane głównie do różnych aramejskich tłumaczeń ST... Często tłumaczenia te mają tendencję do bycia parafrazą, a czasem zawierają raczej szerokie wyjaśnienia, niż czyste, literalne oddanie tekstu hebrajskiego.

... Hebrajskie Pisma były głównym źródłem i inspiracją do żydowskiego stylu życia. Stąd było ważnym, by interpretować znaczenie świętych nakazów. Ustne tradycje, podobnie jak Targumy, zapewniały bardziej lub mniej oficjalną interpretację znaczenia Pisma... Targumy, tak jak prawo ustne, zawierają w sobie bogactwo informacji dotyczących sposobu, w jaki żydowscy tłumacze późnej starożytności rozumieli Pisma...

... Większość badaczy zgadza się, że praktyka tłumaczenia Biblii na język aramejski była dość wczesnym zwyczajem. Z całą pewnością spora społeczność Żydów, jaka pozostała w Babilonie po dekrete Cyrusa (573 p.n.e.), chciała mieć tłumaczenie świętej literatury po aramejsku... Targumy były faktycznie aktualizacją Biblii i często rozjaśniały starożytne żydowskie rozumienie poszczególnych tekstów.

Najwcześniejsze znane Targumy to te odkryte wśród manuskryptów znad Morza Martwego... Równie dobrze mogło być tak, że Targumy były zachowane

i przekazywane jako ustna tradycja na długo przedtem, niż zostały spisane. Nawet Miszna i Tosefta opisują zwyczaj czytania Hebrajskiej Biblii i tłumaczenia jej na aramejski...

Studiowanie Targumów jest ogromnie ważne, gdy odzwierciedlają one wczesne żydowskie myślenie, zwyczaje i Halachę, jak również żydowską interpretację Pisma. Stąd Targumy stanowią ważne źródło do studiowania hebrajskiego ST, nie tylko dlatego, że ukazują, jak tekst był tłumaczony i rozumiany - podobnie jak w przypadku Septuaginty i innych starożytnych tłumaczeń Biblii - ale także dlatego, że Targumy zachowują pozostałości żydowskiej myśli późnej starożytności. W tym względzie... mogą one rozjaśniać nam żydowskie życie i rozumienie Pisma z czasów nastania chrześcijaństwa.

Tak jak **ISBE** sugeruje, Targumy mogą być pomocne w zrozumieniu sposobu jak Żydzi I-wieku, w czasach Chrystusa, rozumieli Hebrajskie Pisma. Tam, gdzie **Tanak** pokazuje, jak Bóg (Elohim) lub Pan (Jahwe) rozmawia z istotami ludzkimi, kogo przez to rozumieli Żydzi współcześnie żyjący z Jaszua?

Targumy pomagają nam odpowiedzieć na to pytanie. Zbadamy niektóre pojawienia się Boga w ST i zobaczymy, jak Targumy interpretują te pojawienia. Na początek spojrzmy na historię ucieczki Hagar od Sary na pustynię:

1 Mojż 16:7-13

I znalazł ją **anioł Jahwe** przy źródle wód na pustyni, przy źródle na drodze do Szur, i rzekł: Hagar, niewolnico Saraj, skąd przychodzisz i dokąd idziesz? A ona odpowiedziała: Uciekłam przed panią moją Saraj. Na to rzekł do niej **anioł Jahwe**: Wróć do swej pani i oddaj się pod jej władzę! Rzekł jeszcze do niej **anioł Jahwe**: Rozmnożę bardzo potomstwo twoje, tak iż z powodu mnogości nie będzie go można policzyć. Nadto rzekł do niej **anioł Jahwe**: Oto poczęłaś i urodzisz syna, i nazwiesz go Ismael, bo Jahwe usłyszał o niedoli twojej. Będzie to człowiek dziki, ręka jego będzie przeciwko wszystkim, a ręka wszystkich będzie przeciwko niemu, i będzie nastawał na wszystkich pobratymców swoich. I nazwała **Jahwe**, który mówił do niej: Tyś Bóg, który mnie widzi, bo mówiła: Wszak oglądałam tutaj tego, który mnie widzi!
(BW)

Imię **Jahwe** (inne formy Jehowa, JHWH) pojawia się w ST ponad 6800 razy. Szczegółowe prześledzenie Hebrajskich Pism ukazuje, że imię to było przypisywane Bogu Ojcu (5 Mojż 18:15; Psa 110:1), Aniołowi Jahwe (2 Mojż 13:21; 19:20), a nawet innym aniołom (1 Mojż 19:18 w oryginalnym hebrajskim tekście). Zatem pojawianie się tego imienia, które zdaje się być używane jak nazwisko (Efez 3:14-15), nie utożsamia tutaj automatycznie duchowej postaci.

W wersecie 13 widzimy, jak Hagar nazywa Anioła Jahwe, który z nią rozmawiał, imieniem **Jahwe**. Jednakże Targumy przedstawiają inne imię dla tej postaci:

1 Mojż 16:7-13

A **Anioł Jahwe** znalazł ją przy fontannie wód na pustyni; przy fontannie

wód, które znajdują się przy drodze (szlaku) do Chagry. I powiedział: Hagar, niewolnico Sary, skąd przychodzisz i dokąd idziesz? A ona rzekła: uciekłam od mojej pani, Sary. I **Anioł Jahwe** rzekł do niej: wróć do swojej pani i bądź jej uległa. I **Anioł Jahwe** rzekł do niej: pomnażając pomnożę (wielce pomnożę) twych synów i będzie ich niezliczona ilość. I Anioł Jahwe rzekł do niej: spójrz, oto nosisz syna i urodzisz syna, i nazwiesz go Ismael, ponieważ twoje utrapienie jest znane Jahwe. Będzie on pośród ludzi jak dziki osioł: swymi rękami będzie mścił się na swoich wrogach, a ręce jego wrogów będą się starać wyrządzić mu zło; i pośród wszystkich swoich braci będzie mieszkał i mieszał się z nimi. I złożyła ona dzięki Jahwe, którego **Słowo** do niej przemówiło i tak rzekła: Ty Jesteś tym, który żyje i jest wieczny; ty który widzisz, ale nie jesteś widziany! (*Targum Pseudo-Jonathan*)

1 Mojż 16:13

I Hagar podziękowała, i modliła się w imieniu **Słowa Jahwe**, które jej się objawiło, mówiąc: Bądź błogosławiony, Eloha, Żyjący przez Wieki, który spojrzaleś na moje utrapienie. (*Targum Jerozolimski*)

Targum Pseudo-Jonathan (nazwany tak z powodu pierwotnego błędnego określenia kompilatora przez badaczy) i *Targum Jerozolimski*, oba nam mówią, że był to **Memra** (aramejskie określenie na „Słowo”) **Jahwe**, który przyszedł do Hagar i z nią mówił.

Z Nowego Testamentu wiemy, kogo mesjanistyczni Żydzi I-wieku identyfikowali ze Słowem Jahwe:

Jan 1:1

Na początku było **Słowo**, a **Słowo** było u Boga, a Bogiem było **Słowo**. (BW)

Jan 1:14

A **Słowo** ciałem się stało i zamieszkało wśród nas, i ujrzeliśmy chwałę jego, chwałę, jaką ma jedyny Syn od Ojca, pełne łaski i prawdy. (BW)

Obj 19:11-13

I widziałem niebo otwarte, a oto biały koń, a Ten, który na nim siedział, nazywa się Wierny i Prawdziwy, gdyż sprawiedliwie sędzi i sprawiedliwie walczy. Oczy zaś jego jak płomień ognia, a na głowie jego liczne diademy. Imię swoje miał wypisane, lecz nie znał go nikt, tylko on sam. A przyodziany był w szatę zmoczoną we krwi, imię zaś jego brzmi: **Słowo Boże**. (BW)

Żydowska wiedza o znaczącej postaci duchowej, zwanej Słowem (aram. **Memra**, gr. **Logos**) jest dobrze udokumentowana w czasach Chrystusa. Kilka Targumów używa tego określenia do opisania tego, który współdziałał z patriarchami i z narodem Izraela na pustkowiu. Na dodatek pisma Filona z Aleksandrii, współżyjącego z Jaszua, podają nam wiele informacji o tym, jak rozumiano, kim to Słowo było (dodatkowe szczegóły na temat rozważania Filona o Słowie znajdują się w moim artykule pt. **Kim jest Jezus Chrystus?**)

Zbadajmy teraz ukazanie się **Jahwe** Abrahamowi w Mamre:

1 Mojż 18:1

Potem ukazał mu się **Jahwe** pod dębami Mamrego, gdy on siedział u wejścia do namiotu w najgorętszej porze dnia. (BP)

Hebrajski tekst 1 Mojż 18:1 mówi, że to **Jahwe** był tym, który ukazał się Abrahamowi. Jednakże *Targum Jerozolimski* podaje nam dalszą identyfikację tego, który do niego przyszedł:

1 Mojż 18:1

Dlatego słowo prorocstwa wyszło od Jahwe do Abrahama Sprawiedliwego, i **Słowo Jahwe** zostało mu objawione w dolinie widzenia; i usiadł w upale dnia w wejściu do namiotu, odzyskując siły po obrzezaniu. (*Targum Jerozolimski*)

Targum Jerozolimski podaje, że tym **Jahwe**, który ukazał się Abrahamowi po obrzezaniu, było w rzeczywistości **Słowo Jahwe**.

Później widzimy, jak Bóg sprawdza posłuszeństwo i zaangażowanie Abrahama:

1 Mojż 22:1-2

Po tych wydarzeniach wystawił **Bóg** (Elohim) Abrahama na próbę i rzekł do niego: Abrahamie! A on odpowiedział: Otom ja. I rzekł: Weź syna swego, jedynaka swego, Izaaka, którego miłujesz, i udaj się do kraju Moria, i złóż go tam w ofierze całopalnej na jednej z gór, o której ci powiem. (BW)

Targum Pseudo-Jonathan tak interpretuje nam tego **Elohim**, który powiedział Abrahamowi, by poświęcił swojego syna:

1 Mojż 22:1

Słowo Jahwe pewnego razu przetestowało Abrahama i powiedziało do niego: Abrahamie! A on odparł: Otom ja. Więc rzekło: Weź teraz twego syna, twego jedynego syna, którego miłujesz, Izaaka, i idź do ziemi uwielbienia, i poświęć go tam, jako ofiarę całopalenia, na jednej z gór, jaką ci wskażę. (*Targum Pseudo-Jonathan*)

Widzimy tutaj, że **Elohim**, który kazał Abrahamowi poświęcić Izaaka to było **Słowo Jahwe**. Później z historii o Abrahamie i Izaaku dowiadujemy się, że Izaak pyta się swojego ojca, skąd wezmą zwierzę na ofiarę. Abraham odpowiedział, że **Elohim** postara się o ofiarę:

1 Mojż 22:8

Odpowiedział Abraham: Bóg (Elohim) sobie obmyśli baranka na ofiarę paloną, synu mój; i szli obaj pospołu. (BG)

Targum Jerozolimski identyfikuje tego **Elohim** jako Słowo Jahwe:

1 Mojż 22:8

I Abraham rzekł: **Słowo Jahwe** przygotuje dla mnie baranka; a jeśli nie, to ty jesteś ofiarą, mój synu! I poszli obaj dalej ze skruszonym sercem. (*Targum Jerozolimski*)

Zrozumienie, że to Słowo, a nie Ojciec, było tym, kto faktycznie testował Abrahama, pomaga nam w wyjaśnieniu zagadkowej wypowiedzi z 1 Mojż 22:12

1 Mojż 22:10-12

I wyciągnął Abraham swoją rękę, i wziął nóż, aby zabić syna swego. Lecz **Anioł Jahwe** zawołał nań z nieba i rzekł: Abrahamie! Abrahamie! A on rzekł: Otom ja! I rzekł: Nie podnoś ręki na chłopca i nie czyn mu nic, bo **TERAZ wiem, że boisz się Boga**, gdyż nie wzbraniałeś się ofiarować mi jedyne syna swego. (BW)

Jeżeli Bóg jest wszechwiedzący, to czyż nie wiedziałby już, czy Abraham nie obawia się Go wystarczająco, by posłuchać rozkazu i poświęcić Izaaka? Oczywiście, biblijną odpowiedzią na to jest 'tak' (Izaj 46:10). Ale jeśli uznamy, że tym, kto testował Abrahama nie był Bóg Ojciec, lecz raczej Słowo Jahwe (znany także jako Anioł Jahwe), to wtedy ten epizod ma sens.

Ten sam Anioł (Posłaniec) jest także tym, który ukazał się Jakubowi w Betel jako **Jahwe**. Potwierdzają to dwa poniższe fragmenty Pisma:

1 Mojż 28:10-16

Jakub zaś wyruszył z Beer-Szeby i udał się do Haranu. A gdy przybył na pewne miejsce, zatrzymał się tam na noc, gdyż słońce zaszło, i wziął jeden kamień z tego miejsca, podłożył go sobie pod głowę i zasnął na tym miejscu. I śniło mu się, że była ustawiona na ziemi drabina, której szczyt sięgał nieba, po niej zaś wstępowali i zstępowali aniołowie Boży. **Jahwe** stał nad nią i mówił: Jam jest **Jahwe, Bóg** (Jahwe Elohey) Abrahama, ojca twego, i **Bóg** (Elohey) Izaaka! Ziemię, na której leżysz, dam tobie i potomstwu twojemu. Potomstwo twoje będzie liczne jak proch ziemi i rozprzestrzenisz się na zachód i na wschód, i na północ, i na południe, i będą błogosławione w tobie i w potomstwie twoim wszystkie plemiona ziemi. A oto Jam jest z tobą i będę cię strzegł wszędzie, dokądkolwiek pójdziesz, i przywiodę cię z powrotem do tej ziemi, bo nie opuszczę cię, dopóki nie uczynię tego, co ci przyrzekłem. A gdy Jakub się obudził ze snu, rzekł: Zaprawdę, Jahwe jest na tym miejscu, a ja nie wiedziałem. (BW)

1 Mojż 31:11-13

I wtedy **Anioł Jahwe** (malak ha'elohim) rzekł do mnie we śnie: Jakubie! A ja odpowiedziałem: Otom ja. On zaś rzekł: Podnieś oczy i zobacz, że wszystkie samce, które pokrywają owce, są pręgowate, cętkowane i łaciate; widziałem bowiem wszystko, co ci czyni Laban. **Jam jest Bogiem** (ha'el) z **Betel**, gdzie namaściłeś pomnik i gdzie złożyłeś mi ślub. Wstań więc teraz, wyjdź z tej ziemi i wróć do swej rodzinnej ziemi. (BW)

To jest także Anioł, który później mocował się patriarchą Jakubem:

1 Mojż 32:24-30

Jakub zaś pozostał sam. I mocował się z nim pewien mąż aż do wzejścia

zorzy. A gdy widział, że go nie przemoże, uderzył go w staw biodrowy i zwichnął staw biodrowy Jakuba, gdy się z nim mocował. I rzekł: Puść mnie, bo już wzeszła zorza. Ale on odpowiedział: Nie puszcze cię, dopóki mi nie pobłogosławisz. Wtedy rzekł do niego: Jakie jest imię twoje? I odpowiedział: Jakub. Wtedy rzekł: Nie będziesz już nazywał się Jakub, lecz Izrael, bo walczyłeś z **Bogiem** (Elohim) i z ludźmi, i zwyciężyłeś. A Jakub zapytał, mówiąc: Powiedz mi, proszę, jakie jest imię twoje? Na to odpowiedział: Dlaczego pytasz o imię moje? I tam mu błogosławił. I nazwał Jakub to miejsce Peniel, mówiąc: Oglądałem **Boga** (Elohim) twarzą w twarz, a jednak ocalało życie moje. (BW)

Targumy dają nam lepsze zrozumienie tego, kim ten Anioł był, z którym mocował się Jakub i dlaczego mógł powiedzieć, że widział 'Boga' (*Elohim*) twarzą w twarz:

1 Mojż 32:24-30

I Jakub pozostał sam, i mocował się z nim pewien człowiek, aż do nadejścia poranka. I widział, że go nie przemógł, więc dotknął jego biodra i jego biodro przemieściło się, gdy się z nim siłował. I rzekł: Puść mnie, gdyż nadszedł już poranek. A on odpowiedział: nie pozwolę Tobie odejść, dopóki Ty mi nie pobłogosławisz. I rzekł do niego: jakie jest twoje imię? A on odparł: Jakub. Wtedy tamten rzekł: twoje imię nie będzie już Jakub lecz Izrael; gdyż jesteś księciem przed Jahwe i przed ludźmi, i zwyciężyłeś. A Jakub Go zapytał, mówiąc: ukaż mi Twoje Imię! Więc On rzekł: dlaczego pytasz o Moje Imię? I pobłogosławił go tam. I Jakub nazwał to miejsce Peniel, ponieważ widziałem **Anioła Jahwe** twarzą w twarz i moja dusza nie zginęła! (*Targum Onkelos*)

1 Mojż 32:24-30

I Jakub pozostał sam poza Jubeką, i jakiś **Anioł** w postaci człowieka walczył z nim. I powiedział: czy nie obiecałeś dać mi dziesiątą część ze wszystkiego, co twoje? Spójrz oto, masz dziesięciu synów i jedną córkę, pomimo tego nie oddałeś z nich dziesięciny. Natychmiast oddzielił czterech pierworodnych z czterech matek, więc zostało ośmiu. I zaczął liczyć od Symeona, aż do dziesiątego Lewiego. **Michał** odrzekł: Jahwe świata jest Twoim działem. Z uwagi na te rzeczy, pozostał on (Michał) od Boga, aż nadszedł poranek. I spostrzegł, że nie ma mocy, by go zranić, więc dotknął jego biodra, a biodro Jakuba przemieściło się, gdy z nim walczył. I rzekł on: puść mnie, gdyż nadszedł poranek; i nadeszła godzina, gdy aniołowie na wysokościach oddają chwałę Jahwe świata: jestem jednym z aniołów chwały, lecz od dnia, gdy świat został stworzony, mój czas nie nadszedł, aż do teraz. A on odparł: nie puszcze cię, dopóki mi nie pobłogosławisz. A on rzekł: jakie jest twoje imię? A on odparł: Jakub. Więc mu powiedział: nie będziesz się już nazywał Jakub, lecz Izrael, ponieważ walczyłeś z aniołami Jahwe oraz z potężnymi, i zwyciężyłeś ich. A Jakub spytał się, mówiąc: ukaż mi teraz swoje imię. A on odparł: czemu pytasz o moje imię? I pobłogosławił tam Jakuba. A Jakub nazwał to

miejsce Peniel, gdyż powiedział: **widziałem Aniołów Jahwe** twarzą w twarz i moja dusza została uratowana. (*Targum Pseudo-Jonathan*)

Targum Onkelos informuje nas, że *Elohim*, który walczył z Jakubem, był to w rzeczywistości Anioł Jahwe. *Targum Pseudo-Jonathan* idzie krok dalej i identyfikuje tego Anioła jako **Michała** (por. Dan 10:13, 21; 12:1; Judy 1:9; Obj 12:7). Nieco później szerzej omówimy tożsamość Michała.

Pod koniec swego życia, gdy Jakub adoptuje swoich dwóch wnuków, Efarima i Manassa, jako swoje potomstwo, jeszcze raz mówi o tym *Elohim*, który go pobłogosławił i odkupił:

1 Mojż 48:15-16

I błogosławił Józefowi, mówiąc: **Bóg** (ha'Elohim), z którym ojcowie moi, Abraham i Izaak, trwali w społeczności, **Bóg** (ha'Elohim), który prowadził mnie jak pasterz od początku życia aż po dzień dzisiejszy, **anioł** (hamal'ak), który wybawił mnie od wszelkiego złego, niech błogosławi tym chłopcom i niech trwa wśród nich imię moje i imię ojców moich, Abrahama i Izaaka, i niech się zaroi od nich ziemia! (BW)

W tym fragmencie Izrael porównuje *Elohim* swego pradziadka Abrahama i swego ojca Izaaka z Aniołem, który z nim walczył oraz wyzwolił go od wszelkiego zła. To ten Anioł jest tym, który zmienił mu jego imię Jakub (lit. ten, kto wypiera) na Izrael (lit. Bóg stara się). To właśnie ten Anioł był *Elohim* Abrahama, Izaaka, Jakuba.

Kolejne pojawienie się Anioła Jahwe w przeszłości miało miejsce na Górze Synaj, gdy Mojżesz zobaczył płonący krzew:

2 Mojż 3:2-6

I ukazał mu się **Anioł Jahwe** (mal'ak Jahwe) w płomieniu ognia, [buchającego] z krzaka. Widział, że krzak płonie ogniem, a nie niszczyje. Wtedy Mojżesz powiedział [sobie]: Muszę się przybliżyć i obejrzeć to dziwne zjawisko, dlaczego ten krzak się nie spala! Gdy **Jahwe** zobaczył, że zbliża się, aby się przyglądać, zawołał **Bóg** (Elohim) do niego z krzaka: Mojżesz! Mojżesz! On odparł: Oto jestem! A [Bóg] mówił: Nie zbliżaj się tutaj! Zdejmij sandały z nóg, bo **miejsce, na którym stoisz, jest ziemią świętą**. I dodał: Jam jest **Bóg** (Elohim) ojca twego, **Bóg** (Elohey) Abrahama, **Bóg** (Elohey) Izaaka i **Bóg** (Elohey) Jakuba. Wtedy Mojżesz zakrył sobie twarz, gdyż lękał się spoglądać na **Boga** (ha'Elohim). (BP)

Ten *Elohim*, który pokazał się Mojżeszowi, nazwany jest w 2 wersecie Aniołem Jahwe. Oba, Stary i Nowy Testament pokazują, że Aniołem był tutaj **Jahwe**, znany także jako Słowo **Jahwe**, który działał jako główny rzecznik Boga Ojca. W Dziejach Apostolskich Szczepan składając swoje świadectwo przed Sanhedrynem potwierdza, że to ten Anioł rozmawiał z Mojżeszem, a nie Bóg Ojciec:

Dz.Ap. 7:30, 35

A kiedy zostało wypełnione czterdzieści lat, na pustkowiu wyżyny Synaj dał

mu się zobaczyć **Anioł Jahwe** w płomieniu ognia jeżyny. Tego Mojżesza, którego się zaparli, mówiąc: Kto cię ustanowił przywódcą i sędzią? Jego Bóg wysłała jako przywódcę oraz jako wyzwoliciela, przez **ręce Anioła**, który dał mu się zobaczyć w cierniu. (NBG)

Nieco później w swoim dialogu Mojżesz spytał Anioła w płonącym krzewie, co powinien powiedzieć dzieciom Izraela, gdy ci zapytają go o imię Boga, który go posłał do nich:

2 Mojż 3:14

Bóg (Elohim) odrzekł Mojżeszowi: **JESTEM, KTÓRY JESTEM!** I dodał: Tak odpowiesz synom Izraela: **JESTEM** przysłał mnie do was. (BP)

Odpowiedź Anioła była rozumiana na wiele różnych sposobów, jednak Targum Jerozolimski potwierdza, że tym Elohim rozmawiającym z Mojżeszem w rzeczywistości było Słowo Jahwe:

2 Mojż 3:14

I Słowo Jahwe rzekło do Mojżesza, ten, który powiedział do świata: **Bądź, i stało się; i który powie do niego: bądź i będzie.** I rzekł: tak przemówisz do synów Izraela: **EHEYEH** posłał mnie do was. (Targum Jerozolimski)

Szczepan, pod natchnieniem Ducha Świętego także nam mówi, że Anioł Jahwe był z Izraelitami w czasie ich wędrówki z Egiptu przez pustkowie:

Dz. Ap. 7:38

On [Mojżesz] jest tym, który był w kościele na pustyni z **Aniołem, który mówił do niego na górze Synaj, oraz z naszymi ojcami**; tym, który otrzymał słowa żywe, aby nam je dać. (PD)

Apostoł Paweł w swoim 1 liście do kościoła w Koryncie wspomina o postaci duchowej, która wyprowadziła Izraelitów z Egiptu. Spójrzmy i zobaczymy, kogo on identyfikuje jako tego, który towarzyszył Izraelitom:

1 Kor 10:1-4

Nie chcę bowiem, abyście byli nieświadomi, bracia, że nasi ojcowie wszyscy byli pod obłokiem i wszyscy przeszli przez morze. Wszyscy też w Mojżesza byli ochrzczeni w obłoku i w morzu, wszyscy ten sam pokarm duchowy jedli i wszyscy ten sam napój duchowy pili; pili bowiem z **towarzyszącej im duchowej skały, a skałą tą był Chrystus.** (PD)

W tym fragmencie Paweł kontynuuje swe napominanie Koryntian, by trzymali się mocno w swej wierze w Chrystusa. Mówi im, że ich przodkowie, starożytni Izraelici, zostali wyprowadzeni z Egiptu przez Mesjasza. Paweł mówi, że ci, co byli pod ponadnaturalnym obłokiem i przeszli przez rozdzielone Morze Czerwone, byli karmieni duchowo przez „tą Skałę duchową, jaka im towarzyszyła”. Paweł wyraźnie stwierdza, że tą Skałą był nie kto inny, niż sam Chrystus!

Według Pawła (1 Kor 10:4) Anioł Jahwe był tym, który stał się później Jezua, Mesjaszem. Niestety określenie ‘anioł’ dla większości ludzi dzisiaj niesie w sobie specyficzne

znaczenie. Jednakże hebrajskie słowo *mal'ak*, zwykle tłumaczone w ST jako ‘anioł’, oznacza zwyczajnie ‘posłańca’, kogoś posłanego z przekazem. Aggeusz nazwany jest „**posłańcem** (*mal'ak*) Jahwe”, ponieważ przyniósł on Żydom słowa Boga (Aggeusz 1:13). Malachiasz mówi, że ludzi powinni szukać słów prawa z ust kapłana, który jest „**posłańcem** (*mal'ak*) Jahwe” (Mal 2:7).

Spójrzmy na kilka kluczowych wersetów w historii ucieczki Izraelitów z Egiptu:

2 Mojż 13:21

Za dnia **postępował Jahwe przed nimi w słupie obłoku** i wskazywał im drogę, **nocą zaś w słupie ognia** im przyświecał, aby mogli iść dniem i nocą. (BP)

2 Mojż 14:19

Anioł Boga, kroczący przed pochodem Izraelitów, odszedł [stamtąd] i zaczął postępować za nimi. Słup obłoku również odszedł sprzed nich i stanął za nimi. (BP)

W tych wersetach widać tożsamość tego, który wypasterzył Izraelitów z Egiptu. W 2 Mojż 13:21 nazwany jest on **Jahwe**. Natomiast w 2 Mojż 14:19 postać w obłoku idąca przed Izraelitami, nazwana jest „Aniołem Boga” (heb. *mal'ak ha'elohim*). Jak wyjaśnimy tą widoczną rozbieżność? Czy są to dwie różne postaci, czy też jedna i ta sama?

Dowód pochodzący z kilku źródeł wskazuje, że postać z 2 Mojż 13:21, zwana **Jahwe**, jest tą samą postacią, o której mówi 2 Mojż 14:19 i określaną tam mianem „Anioł Jahwe”.

Spotkanie przy płonącym krzewie nie było jedyną okazją, kiedy Anioł Jahwe rozmawiał z Mojżeszem w imieniu Najwyższego, Boga Ojca. W Dz.Ap. 7:38 Szczepan stwierdza, że to Anioł był tym, który rozmawiał z Mojżeszem na Górze Synaj, gdy dotarli tam Izraelici, a także nieco później, gdy ludowi zostało przekazane Dziesięć Przykazań.

Targum Jerozolimski wyraźnie identyfikuje, kim był ten Anioł:

2 Mojż 19:3

A Mojżesz wstąpił do **Boga** (ha'Elohim). **Jahwe** zaś zawołał do niego z góry: Tak masz powiedzieć Domowi Jakubowemu i obwieścić synom Izraela. (BP)

2 Mojż 19:3

A Mosze poszedł na górę szukać instrukcji od Jahwe; a **Słowo Jahwe** oczekiwało go na górze i rzekło: tak przemówisz do mężów z Domu Jakuba i nauczysz zbór synów Izraela. (Targum Jerozolimski)

2 Mojż 19:7-9

Poszedł zatem Mojżesz, zwołał starszych ludu i wyłożył im wszystko, co mu polecił **Jahwe**. Cały zaś lud odpowiedział zgodnie: Uczynimy wszystko, co powiedział **Jahwe**. I zaniósł Mojżesz do **Jahwe** tę odpowiedź ludu. A **Jahwe** rzekł do Mojżesza: Przyjdę do ciebie w gęstym obłoku, aby lud słyszał, jak rozmawiam z tobą, i uwierzył ci na zawsze. A Mojżesz obwieścił **Jahwe** odpowiedź ludu. (BP)

2 Mojż 19:7-9

I Mosze przyszedł i zwołał mędrców Izraela i wyłożył im wszystkie te słowa, jakie **Słowo Jahwe** mu nakazało. I wszyscy ludzie odpowiedzi razem w pełni serca, mówiąc: wszystko, co **Słowo Jahwe** powiedziało wypełnimy. A Mosze w modlitwie przekazał Jahwe słowa ludu. I **Słowo Jahwe** rzekło do Mosze: spójrz, oto **Moje Słowo** objawi się tobie w gęstej chmurze, by ludzie mogli słyszeć, gdy będę z tobą rozmawiał i by na zawsze uwierzyli słowom twojego prorocstwa, mojego sługi Mosze. I Mosze przekazał Jahwe w modlitwie słowa ludu. (Targum Jerozolimski)

2 Mojż 19:20-21

Jahwe zstąpił więc na górę Synaj, na sam szczyt góry, i przywołał **Jahwe** Mojżesza na szczyt góry. Mojżesz zatem wstąpił [tam]. A **Jahwe** rzekł do Mojżesza: Zejdź i ostrzeż lud, by się nie tłoczył do **Jahwe**, aby [Go] zobaczyć, gdyż mogłoby poginać wielu! (BP)

2 Mojż 20:1

A **Bóg (Elohim)** wypowiedział wszystkie te słowa: (BP)

Widzimy tutaj, że postać, o której Szczepan mówi 'Anioł', jest tą samą postacią, zwaną **Jahwe** i *Elohim* w tych wersetach z 2 Mojżeszowej. To dowodzi, że określenia „Jahwe” i „Anioł Jahwe” były zamiennie używane w Biblii dla tej samej osoby.

Targum Jerozolimski oddając 2 Mojż 20:1 potwierdza, że *Elohim*, który przemawiał z Góry Synaj do Izraela, było Słowo Jahwe, a **nie** Bóg Ojciec.

2 Mojż 20:1

I **Słowo Jahwe** wypowiedziało te wszystkie cudowne słowa, mówiąc: (Targum Jerozolimski)

2 Mojż 23:20-23 potwierdza, że Anioł który przemawiał do Izraela z Góry Synaj był z Mojżeszem i całą społecznością na pustkowiu w czasie ich wędrówki. Fragment ten pokazuje, że obowiązkami Anioła było trzymanie Izraelitów na Bożych drogach i przeprowadzenie ich do Ziemi Obiecanej:

2 Mojż 23:20-23

Oto **Ja posyłam przed tobą Anioła**, aby strzegł cię w drodze i doprowadził na miejsce, które wyznaczyłem. Poważaj Go i słuchaj Jego głosu. Nie sprzeciwiaj Mu się, bo On nie przebaczy waszego wykroczenia, gdyż **Moje Imię jest w Nim**. Jeśli jednak pilnie będziesz słuchał Jego głosu i wypełnisz wszystko, com zalecił, wówczas będę występował wrogo wobec twych wrogów i uciskać będę tych, co ciebie uciskają. **Mój Anioł bowiem będzie kroczył przed tobą** i powiedzie cię do Amorytów, Chittytów, Peryzzytów, Kanaanitów, Chiwwitów i Jebuzytów; tych Ja wygubię. (BP)

Ten Anioł był posłańcem doręczającym słowa Boga Ojca Mojżeszowi i dzieciom Izraela, i było na nim imię Boga (**Jahwe**). Ze względu na tę rolę, czasami odnosił się do siebie w trzeciej osobie, przekazując Boże słowa. Bez zrozumienia i bez świadomości tej roli, niektóre rzeczy mogą wydawać się pomieszane, gdy chodzi o wypowiedzi i działania

tego Anioła. W istocie Pismo podaje nam nawet jeden przykład, gdy Mojżesz sam jest zdeorientowany:

2 Mojż 33:1-3

A Jahwe tak przemówił do Mojżesza: Ruszaj! Wraz z ludem, który wywiodłeś z ziemi egipskiej, odejdz stąd do tej ziemi, którą pod przysięgą obiecałem Abrahamowi, Izaakowi i Jakubowi, mówiąc: Dam ją twemu potomstwu. **Wyślę przed tobą Anioła** i wygonię Kanaanitów, Amorytów, Chittytów, Peryzzytów, Chiwwitów i Jebuzytów; [odejdźcie] do ziemi mlekiem i miodem płynącej. **Ja sam nie pójdę jednak pośród was**, bo jesteście ludem twardego karku; w przeciwnym razie wytraciłbym was po drodze. (BP)

Bóg Ojciec poprzez Swojego posłańca Anioła mówi Mojżeszowi, że On nie będzie towarzyszył im do Ziemi Obiecanej. Anioł tak bezpośrednio przekazuje Mojżeszowi Boże uwagi, że wygląda to tak, jakby sam przemawiał do Mojżesza, a nie Bóg Ojciec poprzez niego. Ta sytuacja wydaje się dezorientować Mojżesza, gdyż mówi Aniołowi, że ten nie poinformował go, kogo z nim pośle, by wiódł Izraelitów do Ziemi Obiecanej (2 Mojż 33:12). Zapewne nie zorientował się, że Anioł w wersecie 3 przemawiał w imieniu Najwyższego Boga a nie swoim własnym. Prawdopodobnie Mojżesz myślał sobie, że Anioł Jahwe, który im do tej pory towarzyszył, będzie zastąpiony innym aniołem. Bóg, poprzez Anioła, zapewnia Mojżesza, że Jego „Obecność” dalej pójdzie z nimi:

2 Mojż 33:14-15

I odpowiedział: **Moja Obecność** pójdzie z tobą i dam ci odpocznienie. **Wtedy on Mu odrzekł: Jeżeli Twoja Obecność** nie pójdzie z nami, to nas stąd nie wyprowadzaj.

To Anioł Jahwe jest tą „Obecnością” Jahwe, o której tu mowa. W 5 Mojż 4:37 Mojżesz ogłasza to ludowi; a w Izaj 63:9 Anioł Jahwe nazwany jest „Aniołem Jego Obecności”:

5 Mojż 4:37

Ponieważ umiłował twoich ojców i wybrał ich potomków po nich, i wyprowadził cię z Egiptu Swoją Obecnością i Swą wielką siłą.

Izaj 63:9

We wszelakim uciśnieniu ich i on był uciśniony: ale Anioł oblicza (obecności) jego wybawił ich. Z miłości swej, i z litości swojej on sam odkupił ich, piastował ich i nosił ich po wszystkie dni wieków. (BG)

Anioł Jahwe zwany był także Aniołem Bożej Obecności, ponieważ posiadał naturę, charakter i autorytet Boga Ojca. Taka koncepcja ma w Nowym Testamencie mnóstwo odnośników do Chrystusa:

2 Kor 4:4

... Chrystusa, który jest **obrazem Boga**... (BP)

Kol 1:15

On jest **obrazem niewidzialnego Boga**, pierworodnym wszelkiego stworzenia. (PD)

Heb 1:3

On, jako odbicie ukazujące Jego chwałę i jako **obraz Jego istoty**, podtrzymuje wszystko swoim potężnym słowem... (PD)

W 1 Kor 10:9 Paweł kolejny raz identyfikuje **Jahwe**, który towarzyszył Izraelitom w ich pustynnej podróży, jako Chrystusa. Wydarzenie, o jakim tu wspomina (znajdujące się w 4 Mojż 21:5-6), wydarzyło się w czasie 40-letniej wędrówki Izraelitów po pustkowiu:

1 Kor 10:9

Ani nie wystawiajmy na próbę **Chrystusa**, jak niektórzy z nich wystawiali i byli zgładzeni na skutek węży. (NBG)

4 Mojż 21:5-6

I narzekał lud na **Boga (Elohim)** i na Mojżesza: Po co wywiedliście nas z Egiptu, abyśmy powymierali na tej pustyni. Nie ma chleba ani wody, a to nędzne jadlo już się nam sprzykrzyło! **Wtedy Jahwe zesłał na lud węże jadowite. Pokąsały one lud, tak że pomarło wielu Izraelitów.** (BP)

Porównanie powyższych fragmentów jasno ukazuje, że Chrystus, Bóg (Elohim) i Jahwe, to wszystko jedna osoba.

Sędziów 2:1 potwierdza, że to Anioł Jahwe był tym, który wyprowadził Izraelitów z Egiptu i wprowadził do Ziemi Obiecanej:

Sędz 2:1

Wtedy to Anioł Jahwe (*mal'ak Jahwe*) udał się z Gilgal do Bokim i rzekł: **Wyprowadziłem was z Egiptu** i przywiodłem do tej ziemi, którą obiecałem pod przysięgą waszym ojcom i rzekłem wtedy: Nie zerwę mego Przymierza z wami na wieki. (BP)

Tak, jak Anioł Jahwe był Bożym posłańcem do ludu Izraela, Chrystus jest również 'posłańcem' Boga Ojca w NT. Na temat swojej roli Jaszua powiedział: bo ja nie z siebie samego mówiłem, ale Ojciec, który mnie posłał, On mi rozkazał, co mam powiedzieć i co mam mówić. (Jan 12:49)

Następne fragmenty Pisma identyfikują Anioła Jahwe jako Mesjasza. W 13 rozdziale Sędziów opisana jest historia rodziców Samsona, poinformowanych przez Anioła Jahwe o jego bliskim narodzeniu się. Manoach, ojciec Samsona, nie zdawał sobie sprawy, że tym, który to zapowiedział, był Anioł (Sędziów 13:16). Zapytał Anioła Jahwe o jego imię, by gdy spełni się proroctwo, mogli go uczcić. Odpowiedź Anioła wiele ujawniała, gdy się ją właściwie zrozumiało:

Sędziów 13:18

Odpowiedział mu Anioł: Dlaczego pytasz się o **moje imię: ono jest Cudowny**. (literalne tłumaczenie)

Anioł **Jahwe** odpowiedział Manoachowi mówiąc, że jego imię jest „Cudowny”. Gdy porównamy odpowiedź Anioła z proroctwem zapowiadającym nadejście Mesjasza, znajdującym się w Izajaszu 9:5, podobieństwa są uderzające:

Izaj 9:5

Albowiem dziecię narodziło się nam, syn jest nam dany i spocznie władza na jego ramieniu, **i nazwą go: Cudowny, Doradca, Bóg Mocny, Ojciec Odwieczny, Księżę Pokoju.** (BW)

Imię, jakie Anioł podał Manoachowi jest jednym z imion prorokowanych o Jaszua, Mesjaszu. W tym pojedynczym przypadku można by to potraktować jako przypadek i zaniechać. Jednak biorąc pod uwagę cały ciężar dowodów, jakie zebraliśmy, jest bardzo jasnym, że Anioł Jahwe jest tym, który stał się później Chrystusem.

W I wieku n.e. *Septuaginta* (LXX), greckie tłumaczenie ST, była powszechnie używana przez Żydów mówiących po grecku. W Septuagincie ten sam werset jest oddany nieco inaczej:

Izaj 9:5

Dziecię nam się urodziło, syn, i zostało nam dane. Na jego barkach spoczęła władza. Otrzyma ono imię **Wysłannik** (Anioł) **Wielkiego Planu.** Ja bowiem wyślę pokój dla rządców, pokój i uleczenie przez niego. (Septuaginta)

Jak widzimy, *Septuaginta* nazywa nadchodzącego Mesjasza „**Aniołem** wielkiej rady”. Zarówno hebrajska, jak i grecka wersja tego wersetu łączą nadchodzącego Mesjasza z Aniołem Jahwe. Dowody są pokaźne, że Anioł Jahwe i Jaszua, Mesjasz to jedna osoba!

Niektórzy ludzie mają problem z użyciem określenia „Anioł” wobec Mesjasza przed wcieleniem. Jednakże Pismo wyraźnie nam pokazuje, że to określenie dotyczy się jego:

Mal 3:1

Oto pošlę mego wysłańca, by przygotował drogę przede mną. I z nagła zjawi się w swej Świątyni Pan, którego oczekujecie, i **Anioł** (mal’ak) Przymierza, którego pragniecie. Zaprawdę, przyjdzie On - mówi Jahwe Zastępów. (BP)

Widzimy w Malachiaszu, że „Pan”, który nagle zjawi się w Swojej świątyni” jest nazwany także „Aniołem Przymierza”. Wyraźnie widać, że Pismo mówi, iż „Anioł” jest jednym z tytułów nadchodzącego Mesjasza.

Kolejnym przykładem pojawienia się postaci, którą znamy jako Chrystusa, jest historia z Jozuego 5:13-15. Nazywa on tam samego siebie „wodzem zastępów **Jahwe**”.

Joz 5:13-15

Gdy Jozue znajdował się w pobliżu Jerycha, podniósł oczy i ujrzał męża stojącego naprzeciw niego z obnażonym mieczem w ręku. Jozue podszedł do niego i zapytał: Należysz do nas, czy też do nieprzyjaciół naszych? Odrzekł mu: Nie; **przychodzę teraz jako wódz zastępów Jahwe.** Na to rzekł Jozuemu wódz zastępów Jahwe: Zdejmij sandały z nóg twoich, bowiem miejsce, na którym stoisz, jest święte. I uczynił tak Jozue. (BP)

Z Obj 22:8-9 wiemy, że oddawanie czci aniołom jest zabronione. Jednakże tutaj widzimy, jak Jozue kłania się i oddaje chwałę temu Aniołowi. I rzeczywiście, tak jak w przypadku Anioła Jahwe w płonącym krzewie na Górze Synaj (2 Mojż 3:5), tak samo tutaj, ziemia na jakiej stanął ten Anioł, była święta. Najwyraźniej nie jest to zwykła postać duchowa!

Jamieson, Fausset i Brown w swoim komentarzu do tego fragmentu, piszą: „... **Nakaz i oddanie czci przez Jozuego, świętość miejsca, zakomunikowana przez tę Osobistość, oraz przypisanie mu imienia Jahwe, identyfikują Go z Aniołem Jahwe...**” (str.13, vol. I, część 2, *A Commentary: Critical, Experimental, and Practical*).

Pismo opisuje kolejną rolę, jaką Mesjasz gra w Bożym planie: jest to bycie dowódcą Jego świętych aniołów. Kilka fragmentów w NT ukazuje, że Mesjasz jest wodzem armii aniołów lojalnych Bogu:

Obj 19:11-16

I widziałem niebo otwarte, a oto biały koń, a Ten, który na nim siedział, nazywa się Wierny i Prawdziwy, gdyż sprawiedliwie sędzi i sprawiedliwie walczy. Oczy zaś jego jak płomień ognia, a na głowie jego liczne diademy. Imię swoje miał wypisane, lecz nie znał go nikt, tylko on sam. A przyodziany był w szatę zmoczoną we krwi, imię zaś jego brzmi: **Słowo Boże. I szły za nim wojska niebieskie na białych koniach**, przyobleczone w czysty, biały bisior. A z ust jego wychodzi ostry miecz, którym miał pobić narody, i będzie nimi rządził laską żelazną, On sam też tłoczy kadź wina zapalczywego gniewu Boga, Wszechmogącego. A na szacie i na biodrze swym ma wypisane imię: Król królów i Pan panów. (BW)

Judy 1:14-15

O nich też prorokował Henoch, siódmy potomek po Adamie, mówiąc: **Oto przyszedł Pan z tysiącami swoich świętych**, aby dokonać sądu nad wszystkimi i ukarać wszystkich bezbożników za wszystkie ich bezbożne uczynki, których się dopuścili, i za wszystkie bezecne słowa, jakie wypowiedzieli przeciwko niemu bezbożni grzesznicy. (BW)

Mat 25:31

A gdy przyjdzie Syn Człowieczy w chwale swojej i **wszyscy święci aniołowie** z nim, wtedy zasiądzie na tronie swej chwały. (BW)

Mar 8:38

Kto bowiem wstydzi się mnie i słów moich przed tym cudzołożnym i grzesznym rodem, tego i Syn Człowieczy wstydzić się będzie, gdy przyjdzie w chwale Ojca swego **z aniołami świętymi**. (BW)

Pozycja Mesjasza jako wodza armii świętych aniołów idzie w parze z jego rolą, jako strażnika narodu Izraela. Zaraz to zobaczymy.

Czy jest w Biblii jakaś postać utożsamiana z wodzem świętych aniołów **oraz** obrońcą narodu Izraela? Tak, z całą pewnością jest!

Dan 12:1

W owym czasie powstanie **Michał, wielki książę, który jest orędownikiem synów twójego ludu**, a nastanie czas takiego ucisku, jakiego nigdy nie było, odkąd istnieją narody, aż do owego czasu. W owym to czasie wybawiony będzie twój lud, każdy, kto jest wpisany do księgi żywota. (BW)

Obj 12:7

I wybuchła walka w niebie: **Michał i aniołowie jego** stoczyli bój ze smokiem. I walczył smok i aniołowie jego. (BW)

Większość ludzi wierzy, że Michał jest jednym z kilku wysokiej pozycji archaniołów, którzy służą Bogu. Jednak spojrzenie na to, co w tej sprawie mówi Biblia pokazuje, że taka wiara nie ma biblijnego oparcia. Określenie „archanioł” znajduje się tylko dwukrotnie w Biblii.

Judy 1:9

Tymczasem **archanioł** (ho archaggelos) Michał, gdy z diabłem wiódł spór i układał się o ciało Mojżesza, nie ośmielił się wypowiedzieć bluźnierczego sądu, lecz rzekł: Niech cię Pan potępi. (BW)

1 Tes 4:16

Gdyż sam Pan na dany rozkaz, na głos **archanioła** (archaggelou) i trąby Bożej zstąpi z nieba; wtedy najpierw powstaną ci, którzy umarli w Chrystusie. (BW)

Słowo „archanioł” jest zwyczajną transliteracją greckiego słowa *archaggelos*. To złożone słowo składa się z dwóch greckich słów, *arche* i *aggelos*. *Arche* oznacza prymat, czy to w stosunku do czasu, czy też pozycji; *aggelos* ma to samo znaczenie co hebrajskie słowo *mal'ak* - odnosi się ono do posłańca lub wysłannika. Literalne znaczenie *archaggelos* to „główny posłaniec”. Biblia wyraźnie nam pokazuje, że Chrystus był Bożym „głównym posłańcem” do ludzi.

Jan 8:26

Wiele mam o was do powiedzenia i do sądenia, lecz Ten, który Mnie posłał, jest prawdziwy, **a Ja to, co usłyszałem od Niego, mówię wobec świata**. (PD)

Jan 12:49

Gdyż Ja nie powiedziałem (nic) sam od siebie, ale **Ojciec, który Mnie posłał, On mi dał polecenie, co mam powiedzieć i co głosić**. (PD)

W 1 Tes 4:16 widzimy, że Pan, Jaszua zstąpi z nieba z wielkim okrzykiem, z głosem archanioła. To Jaszua jest tym, który krzyczy i to jego głos podniesie „zmarłych w Chrystusie”. Potwierdzają to własne słowa Jaszua, zapisane u Jana 5:25

Jan 5:25

Ręczę i zapewniam was, zbliża się godzina, a (nawet) już jest, gdy **umarli usłyszą głos Syna Bożego i ci, którzy usłyszą, ożyją.** (PD)

Pismo wyraźnie mówi, że TYLKO głos Jaszua zainicjuje zmartwychwstanie umarłych. W 1 Tes 4:16 Paweł mówi nam, że jest to głos archanioła, jaki się rozlegnie podczas powrotu Jaszua i powstaniu „zmarłych w Chrystusie”. Dlatego logika wiedzie nas do wniosku, że „głos archanioła” należy do Jaszua. Na dodatek Daniel także opisuje, że pojawienie się archanioła Michała pod koniec wieków będzie się wiązało ze zmartwychwstaniem (Dan 12:1-2).

Jak widzieliśmy w powyższych fragmentach Pisma, Michał jest jedynym archaniołem wyszczególnionym w Biblii. Wiara w wielu „archaniołów” nie jest biblijna. Wiara w archaniołów wydaje się, iż rozwinęła się we wczesnym judaizmie; podobna wiara rozwinęła się w kościele katolickim. Koncepcja zdaje się pochodzić z księgi Daniela:

Dan 10:13

Lecz książę anielski królestwa perskiego sprzeciwił mi się przez dwadzieścia jeden dni, lecz oto **Michał, jeden** (echad) **z pierwszych książąt** anielskich, przyszedł mi na pomoc, dlatego ja zostawiłem go tam przy księciu anielskim królestwa perskiego. (BW)

W tym wersecie Michał nazwany jest „jednym” z książąt. Większość tłumaczeń oddaje tutaj hebrajskie słowo *echad* jako „jeden”. Większość badaczy przyjmuje, że oznacza to, iż jest on tylko **jednym** z niesprecyzowanej grupy posiadającej tę samą rangę. Jednakże *echad* można także przetłumaczyć jako „pierwszy”, tak jak czyni to Biblia Poznańska:

Dan 10:13

[Gdy] książę królestwa Persji występował przeciwko mnie dwadzieścia jeden dni, oto Michał, **pierwszy z książąt**, przybył, aby mi pomóc. Ja zostawiłem go tam u boku króla Persów. (BP)

Gdy zastosujemy takie znaczenie słowa *echad*, Daniel 10:13 nabiera zupełnie innego znaczenia. W Biblii Poznańskiej pozycja Michała ukazana jest ponad innymi „książętami”. Biblia ujawnia nam, że tymi władcami są faktycznie potężne istoty duchowe (popularnie zwane „aniołami”), którym została dana władza nad przeróżnymi narodami ziemi. Więcej na ten temat znajduje się w moim artykule pt. [The Heavenly Divine Council](#).

W Danielu 10:21 i 12:1 Michał określony jest jako duchowy książę panujący nad narodem Izraela:

Dan 10:20-21

Rzekł: Czy wiesz, po co przybyłem do ciebie? Teraz wrócę, aby walczyć z księciem Persji. A gdy skończę, oto nadejdzie książę Jawanu. Ale oznajmię ci, co jest napisane w Księdze prawdy. Nie ma nikogo, kto by mnie wspierał przeciw nim, jak tylko **Michał, wasz książę.** (BP)

Dan 12:1-2

W owym czasie powstanie **Michał, wielki książę, opiekun synów twojego narodu**. Będzie to czas ucisku, jakiego nie było, odkąd naród istnieje, aż do tego czasu. W tym czasie zostanie oswobodzony twój naród, wszyscy, którzy się znajdują wpisani w księdze. Wielu śpiących w prochu ziemi obudzi się: jedni do życia wiecznego, inni ku hańbie i wiekuistej zgrozie. (BP)

Gdy uczciwie rozpatrzemy wszystkie fragmenty biblijne na ten temat, zobaczymy, że wiara w Michała, jako jednego z wielu archaniołów nie ma poparcia. Słownik *The Eerdmans Bible Dictionary* tak pisze o żydowskim rozumieniu tożsamości Michała w judaizmie I wieku:

Czasem o Michale mówiło się, jako o aniele, który pośredniczył pomiędzy Bogiem i Mojżeszem, gdy dawał prawo na Synaju; tak więc może to być anioł, wspomniany w Dz. Ap. 7:38 (str. 716, „Michael”)

Jak już widzieliśmy, anioł wspomniany przez Szczepana w Dz. Ap. 7:38 to Anioł Jahwe, który został utożsamiony z Jaszua, Mesjaszem. Dodatkowo *Targum Pseudo-Jonathan* mówi, że Anioł, który walczył z Jakubem nazywał się Michał.

Mesjanistyczni Żydzi I wieku rozumieli kim Jaszua był przed swoim wcieleniem. Widać to na przykładzie wyraźnego rozróżnienia pomiędzy Mesjaszem a innymi aniołami, jakie zostało dokonane w pierwszym rozdziale Hebrajczyków. Rozdział ten nie miał na celu oczernienia pozycji aniołów, lecz raczej podniesienia statusu Michała (Chrystusa), po to, by wytłumaczyć jego rolę Żydom ówczesnych czasów.

W Biblii mamy jeszcze jedną parę wersetów, jeden ze ST, drugi z NT, które zdają się łączyć Anioła Jahwe z Michałem:

Zach 3:1

Potem ukazał mi Jozuego, arcykapłana, stojącego przed **Aniołem Jahwe** i szatana stojącego po jego prawicy, aby go oskarżać. Wtedy Jahwe rzekł do szatana: **Niech cię Jahwe zgromi**, szatanie, niech cię zgromi Jahwe, który obrał Jeruzalem! Czyż nie jest ono głównią wyrwaną z ognia? (BW)

Judy 1:9

Gdy zaś **archanioł Michał**, tocząc rozprawę z diabłem, spierał się o ciało Mojżesza, nie odważył się rzucić wyroku bluźnierczego, ale powiedział: **Jahwe niech cię ukarze!** (BW)

Jak widać, w obu przypadkach Michał i Anioł Jahwe zareagowali tak samo wobec szatana. Porównując to z innymi fragmentami, jakie rozpatrywaliśmy, jest to kolejnym dowodem, że Michał jest po prostu kolejną nazwą na Anioła.

W istocie, hebrajskie imię „Michał” oznacza literalnie „ktoś taki jak Bóg”. Takie imię doskonale pasuje do Anioła Jahwe, w którym było imię Boga (2 Mojż 23:21) oraz był „Obecnością” **Jahwe** (2 Mojż 33:14; 5 Mojż 4:37; Izaj 63:9). Doskonale pasuje także do Chrystusa, który jest wiernym obrazem Boga (2 Kor 4:4; Kol 1:15; Heb 1:3). Michał, ten który „pojawi się” w czasie ucisku na koniec wieków i swoim głosem wezwie zmarłych do

życia, z pewnością jest kolejnym imieniem Jaszua, Mesjasza. Biblia przedstawia, że to mesjasz jest tym, który powróci pod koniec wieków i będzie panował nad swoim ludem, wszystkim plemionami Izraela, po tym jak zostaną sprowadzeni na powrót do Ziemi Obiecanej.

PODSUMOWANIE

Jak widzieliśmy z różnych tłumaczeń ST, Mesjasz miał kilka ról w Bożym planie dla ludzkości. Działał jako strażnik Izraela, gdy wychodzili z Egiptu, podróżując z nimi za dnia w słupie obłoku, a nocą jako słup ognia. Mesjasz był tym, który przekazał Izraelitom Boże słowa z Góry Synaj. Ochraniał ich na pustkowiu i karał, gdy zgrzeszyli. Ten Anioł wstawiał się za Bożym ludem, gdy szatan oskarżał ich przed tronem niebieskim. Jako wódz zastępów świętych, Chrystus walczył przeciwko szatanowi i jego demonom, i zwyciężył. Już czas, by zdać sobie sprawę i docenić centralną rolę, jaką Bóg przeznaczył w swoim planie dla tego, kogo znamy jako Jezusa Chrystusa, Jaszua, Mesjasza. On jest naszym Zbawicielem, Odkupicielem, Pasterzem, Obrońcą, Bratem i Panem.

Brian T. Huie
tłumaczenie - Bogusław Kluz